

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ”**

ЄВТУШЕНКО ОЛЬГА АНАТОЛІЇВНА

УДК 621:658.1

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВІДТВОРЕННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпро – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вищому навчальному закладі „Університет імені Альфреда Нобеля”.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Зборовська Ольга Михайлівна,
Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри фінансів, банківської справи
та страхування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Пилипенко Андрій Анатолійович,
Харківський національний
економічний університет імені Семена Кузнеця
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку;

кандидат економічних наук, доцент
Колещук Орест Ярославович,
Національний університет „Львівська політехніка”
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій.

Захист дисертації відбудеться „30” червня 2017 р. о 12⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.120.01 у Вищому навчальному закладі „Університет імені Альфреда Нобеля” за адресою: 49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись на сайті <http://www.duan.edu.ua> та в бібліотеці Вищого навчального закладу „Університет імені Альфреда Нобеля” за адресою: 49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.

Автореферат розісланий „29” травня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.А. Гончар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Для забезпечення ефективності функціонування промислових підприємств необхідною умовою є сучасна матеріально-технічна база, відповідний стан основних засобів й запровадження нових технологій. Проте реалії сьогодення ускладнюють розвиток машинобудівних підприємств, зокрема через недостатність фінансового забезпечення й визначення джерел відтворення основних засобів фінансування, що безпосередньо впливає на ефективність діяльності суб'єктів господарювання та конкурентоспроможність продукції. Тож пошуки джерел фінансових ресурсів для відтворення основних засобів та розподіл грошових коштів за найбільш вагомими бізнес-процесами слід розглядати як елемент управління машинобудівним підприємством, а теоретичні і прикладні аспекти забезпечення процесів відтворення як такі, що потребують удосконалення.

Питанням теорії і практики відтворення основного капіталу та його фінансового забезпечення присвячено праці вітчизняних науковців, зокрема: І. Балабанова, І. Бланка, В. Белоліпецкого, О. Болховітінової, В. Будаєва, О. Василика, О. Зборовської, А. Загороднього, І. Зятковського, Є. Кантора, В. Ключко, О. Колещука, М. Олексієнка, С. Онишко, В. Панченка, А. Пилипенка, В. Ткаченка, А. Фукса, Б. Холода, і закордонних вчених: Є. Брігхема, Р. Брейлі, О. Ланге, М. Міллера, В. Солтера, Р. Дж. Хікса, У. Шарпа та ін.

Зважаючи на те, що напрацювання науковців і практиків зорієнтовані на дослідження окремих характеристик основних засобів та фінансового забезпечення їх відтворення, особливості управління означеним процесом на машинобудівних підприємствах потребують спеціального аналізу. У зв'язку з цим нагальність обґрунтування теоретичних, методичних і прикладних аспектів фінансового забезпечення відтворення основних засобів за окремими бізнес-процесами визначає актуальність теми, мету і завдання дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Вищого навчального закладу „Університет імені Альфреда Нобеля” за темою „Підвищення стійкості та розвиток підприємства у системі управління потоковими процесами” (номер державної реєстрації 0110U00202), в межах якої автором проведено оцінку фінансового забезпечення відтворення основних засобів, запропоновано методикау діагностики його рівня й удосконалено механізм управління цим процесом.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розвиток теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- поглибити понятійний апарат управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств;
- удосконалити класифікацію основних засобів та виділити джерела фінансового забезпечення їх відтворення на підприємствах машинобудування;
- уточнити склад факторів зовнішнього середовища, що впливають на структуру фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств;
- провести діагностування фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємствах машинобудування;
- сформулювати інформаційні потоки бізнес-процесів машинобудівних підприємств, пов'язані з фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів;
- удосконалити механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств машинобудування.

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні засади та практичні аспекти управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств машинобудування.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу досліджень становили загальні положення економічної теорії та економіки підприємства, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань сучасних теорій і моделей управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи і підходи: методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції – для уточнення понятійного апарату з управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів; порівняльного аналізу – при дослідженні впливу факторів зовнішнього середовища і тенденцій фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств; графічний метод – для візуалізації результатів досліджень; системний підхід – при розробці механізму управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів; методи узагальнення, групування – для обґрунтування класифікації основних засобів та діагностики рівня їх фінансового забезпечення; матричного аналізу – для обґрунтування інструментального забезпечення дії механізму управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів.

Інформаційною базою роботи є матеріали Державної служби статистики України, нормативно-правові документи України, фінансова та статистична звітність, внутрішня управлінська документація машинобудівних підприємств та авторські дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних і методичних аспектів та практичних положень управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в такому:
удосконалено:

– класифікацію основних засобів, в систему ознак якої, на доповнення до наявних, введено додаткові ознаки: за участю в бізнес-процесах (основних, допоміжних, управління) та ступенем інтенсивності залучення до діяльності підприємства (в одному, двох, трьох і більше бізнес-процесах). Це дозволяє сформулювати підґрунтя для визначення обсягів фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств за структурізацією бізнес-процесів та визначити пріоритетність здійснення відповідних заходів;

– методичний підхід до діагностики рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів на машинобудівних підприємствах, в якому, на відміну від існуючих, для оцінювання залучено дві групи показників (використання основних засобів та фінансового забезпечення їх відтворення) й виокремлено п'ять взаємопов'язаних етапів: групування показників; визначення рангів складових груп показників за їх рекомендованими значеннями; розрахунок відповідних адитивних показників; бальна оцінка значень адитивних показників; визначення рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів за матричним методом. У результаті за квадрантами матриці визначається рівень фінансового забезпечення (низький, середній, високий), що дозволяє встановлювати його відповідність потребам відтворення основних засобів машинобудівного підприємства згідно з його фінансовим станом;

– механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств, до якого, на відміну від існуючих, введено додаткові елементи: формування інформаційних потоків, пов'язаних з фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів, та виявлення ризиків, пов'язаних з формуванням його джерел та ймовірністю нерівномірності надходжень грошових коштів для розвитку матеріально-технічної бази. Це дозволяє, використовуючи призначення введених елементів, визначати спрямування коштів за видами відтворення відповідно до визначених бізнес-процесів залежно від нагальної потреби проведення заходу або можливості відстрочення виконання робіт та запобігання ризиковості вкладення коштів у відтворення основних засобів.

набули подальшого розвитку:

– змістове наповнення понятійного апарату фінансового менеджменту в частині уточнення поняття „фінансове забезпечення відтворення основних засобів” машинобудівних підприємств, що розглядається як обґрунтування величини грошових коштів, необхідних для забезпечення неперервного їх поновлення у кількісному і якісному зростанні для цілей підвищення ефективності функціонування підприємства, що, на відміну від існуючих, встановлюється стосовно окремих бізнес-процесів та дозволяє в умовах нерівномірності надходження грошових коштів визначати пріоритетність їх використання, а також категорії „управління фінансовим забезпеченням

відтворення основних засобів” машинобудівного підприємства, що, на відміну від існуючих, трактується як цілеспрямовані управлінські дії, пов’язані з формуванням необхідної величини грошових коштів за джерелами фінансування для відтворення основних засобів в умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього середовищ в межах прийнятного рівня ризику;

– склад факторів зовнішнього середовища, що впливають на структуру фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств, серед яких виділено рівень монетизації національної економіки та інвестиційний клімат в Україні. Врахування впливу зазначених факторів дозволяє розмежовувати джерела відтворення основних засобів та їх співвідношення з метою запобігання нестачі фінансових ресурсів для проведення відповідних відтворювальних процесів;

– підходи до формування інформаційних потоків бізнес-процесів машинобудівних підприємств, які, на відміну від існуючих, передбачають виокремлення бізнес-процесів, пов’язаних з фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів та встановлення відповідності їх інформаційного наповнення потребам менеджменту підприємств для проведення збору, накопичення, збереження, аналізу та обробки даних за окремими бізнес-процесами. Це дозволяє ухвалювати рішення щодо неперервності управління відтворенням основних засобів машинобудівних підприємств завдяки деталізації спрямування грошових коштів на його здійснення.

Практичне значення отриманих результатів. Науково-методичні розробки та практичні рекомендації щодо удосконалення управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів, сформовані у конкретні методики, впроваджено в діяльність машинобудівних підприємств. Зокрема запропоновані методичні розробки щодо удосконалення діагностики фінансового забезпечення відтворення основних засобів та механізму управління ним схвалено й прийнято до впровадження ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод” (довідка про впровадження № 15-02/17 від 02.02.2017 р.), ДП „ВО «ПМЗ ім. О.М. Макарова»” (довідка про впровадження № 913/4 від 27.02.2017 р.), ПАТ „АвтоКрАЗ” (довідка про впровадження № 19-55/07 від 10.03.2017 р.).

Результати досліджень використовуються у навчальному процесі ВНЗ „Університет імені Альфреда Нобеля” при викладанні дисциплін „Економіка підприємства”, „Економіка та фінанси підприємства”, „Формування бізнес-моделі підприємства” (довідка № 1237/3 від 22.12.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, розробки та висновки дисертаційної роботи є результатом самостійно проведеного дослідження автора щодо удосконалення управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи доповідалися і були схвалені на 13 науково-практичних конференціях: XII Міжнародній науково-практичній конференції „Фінанси України” (м. Дніпропетровськ, 2008 р.); Міжнародній

науково-практичній конференції „Сучасні проблеми та шляхи їх рішення в науці, транспорті, виробництві та освіті’2009” (м. Одеса, 2009 р.); Міжрегіональній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених „Формування практичних компетенцій у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України” (м. Дніпропетровськ, 2009 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції „Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в контексті сучасних концепцій управління” (м. Львів, 2011 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Інноваційні процеси у фінансово-кредитній сфері” (м. Київ, 2011 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості” (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції „Модернізація та суспільний розвиток економіки країни” (м. Сімферополь, 2013); XXII Міжнародній науково-практичній конференції „Проблеми та шляхи удосконалення економіки України” (м. Львів, 2013 р.); XVIII Міжнародній науково-практичній конференції „Сучасні тенденції забезпечення ефективності економіки держави” (м. Київ, 2013 р.); Міжнародному науково-практичному конгресі „Об’єднання економістів і правознавців – ключ до нового етапу розвитку” (м. Берн, Швейцарія, 2013 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції „Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища” (м. Дніпропетровськ, 2013, 2015 рр.); IV Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції „Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи” (м. Полтава, 2016 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 22 наукові праці, з яких 9 статей у наукових фахових виданнях України (у т.ч. 3 статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз) та 13 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій складає 5,38 др. арк., особисто автору належить 5,26 др. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 177 найменувань на 18 сторінках та 6 додатків. Основний зміст роботи викладено на 184 сторінках. Дисертація містить 25 таблиць та 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об’єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дисертаційного дослідження.

У першому розділі „**Теоретичні основи управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств**” систематизовано характеристики основних засобів машинобудівних підприємств та удосконалено їх класифікацію; узагальнено сутнісне наповнення і зміст концептів фінансового забезпечення відтворення

основних засобів й управління ним; запропоновано структурно-логічну послідовність процесів управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств машинобудування.

Для розвитку машинобудівних підприємств, який на сучасному етапі суттєво залежить від впливу зовнішніх факторів за негативних характеристик їх внутрішнього стану й подальшого формування потенціалу, одним з напрямів слід виділити наявність сучасної матеріально-технічної бази, зокрема основних засобів, що відповідають сучасним вимогам ведення виробництва та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції.

Виходячи з високого ступеня зносу основних фондів машинобудівних підприємств й зменшення інвестицій в їх відтворення, визначено першочерговим завданням з обґрунтування потреби в основних засобах, їх структури та джерел фінансового забезпечення, що потребує удосконалення управління зазначеними процесами.

Встановлено, що для ефективного управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств машинобудування важливою є класифікація основних засобів. У роботі запропоновано доповнити цю класифікацію ознаками „за участю в бізнес-процесах” та „за ступенем інтенсивності залучення в діяльність підприємства”.

За першою ознакою виділено види основних засобів, що використовуються в основних, допоміжних процесах та процесах управління. Такий поділ дозволяє виокремлювати бізнес-процеси, притаманні специфіці конкретного підприємства. Крім того, забезпечується можливість застосування процесного підходу до управління основними засобами підприємства та фінансовим забезпеченням їх відтворення й розробки заходів щодо підвищення його ефективності. За другою ознакою виокремлено основні засоби, що залучаються до одного, двох, трьох і більше бізнес-процесів. Це дозволяє оцінити інтенсивність використання основних засобів в бізнес-процесах підприємства. У подальшому отримана інформація є підґрунтям для ухвалення рішень щодо визначення структури фінансового забезпечення за типами відтворення основних засобів машинобудівного підприємства.

Крім того, додаткові ознаки класифікації служать базою для визначення обсягів фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств за структурізацією бізнес-процесів та пріоритетності здійснення відтворювальних заходів.

Уточнено поняття „фінансове забезпечення відтворення основних засобів” та „управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів” машинобудівного підприємства. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів виступає координуючою величиною грошових коштів, що залучаються машинобудівним підприємством для неперервного оновлення основних засобів за ефективного управління ними з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства. Розглядаючи фінансове забезпечення відтворення основних засобів за окремими бізнес-процесами, менеджмент машинобудівного підприємства визначає пріоритетність використання

фінансових ресурсів для відтворення основних засобів в умовах нерівномірності надходження грошових коштів.

За таким підходом управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівного підприємства розглядається як сукупність чітко спрямованих управлінських дій щодо формування необхідної величини грошових коштів для відтворення основних засобів та джерел фінансування з урахуванням мінливого конкурентного середовища в межах прийнятного рівня ризику.

Для забезпечення машинобудівного підприємства в достатньому обсязі основними засобами, особливо активної їх частини, а також досягнення розумного зіставлення джерел формування фінансових ресурсів та фінансової незалежності з урахуванням можливості ризикової ситуації в роботі сформовано послідовність процесів управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств (рис. 1).

Рис. 1. Послідовність процесів управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств

Спрямування дій менеджменту підприємства в такій послідовності дає можливість поетапно здійснювати комплекс управлінських дій стосовно фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівного підприємства і в подальшому покращити його матеріально-технічну базу за умови прийняттого рівня ризику.

У другому розділі дисертації „Дослідження особливостей управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств” розглянуто вплив факторів зовнішнього середовища на фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємств, досліджено його тенденції, проведено діагностику рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Машинобудування як одна з провідних галузей національної економіки, що формує 5,75% ВВП України та 16,2% її експорту за невідповідності матеріально-технічної бази машинобудівних підприємств сучасним вимогам, на сьогодні має низку невирішених проблем, що стримують його розвиток. Визначено, що результати діяльності машинобудівних підприємств суттєво залежать від факторів зовнішнього середовища.

Встановлено, що для обґрунтування джерел фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств слід визначати вплив факторів зовнішнього середовища, де, крім загальноприйнятих, слід враховувати рівень монетизації економіки України та інвестиційний клімат в Україні. Врахування впливу зазначених факторів дозволяє розмежовувати джерела відтворення основних засобів і визначати їх співвідношення з метою попередження нестачі фінансового забезпечення.

Рівень монетизації економіки пов'язаний з економічним зростанням та інвестиційною активністю або навпаки (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівня монетизації економіки України, інфляції та інвестицій в основний капітал у 2010 – 2015 рр.

Рік	Коефіцієнт монетизації, %	Індекс споживчих цін, %	Інвестиції в основний капітал за рахунок власних коштів підприємств та організацій, %	Інвестиції в основний капітал за рахунок кредитів банків та інших позик, %	Середня ставка за кредитами у (грн) реальному секторі, % річних
2010	54,62	109,10	61,68	12,68	14,7
2011	52,07	104,6	61,16	15,19	14,5
2012	54,88	99,6	62,64	14,54	17,5
2013	62,29	100,5	66,35	13,90	14,4
2014	60,88	124,9	70,47	9,91	16,5
2015	49,01	142,3	67,50	7,59	20,9

Наведена інформація показує, що формування джерел фінансування відтворення основних засобів залежить від рівня монетизації, яка безпосередньо визначає стан інвестиційної діяльності і, зокрема, величину

інвестицій в основний капітал. Зниження рівня монетизації зумовлює зростання ставок за кредитами банків, збільшення середньозваженої вартості джерел фінансування відтворення основних засобів та зменшення частки кожного з них в загальній сумі фінансових ресурсів для цілей відтворення.

За виділеними тенденціями в розвитку основних засобів машинобудівних підприємств та результатами аналізу досліджуваних підприємств констатовано, що рівень зносу їх основних засобів у 2015 р. складає від 61,4 до 88%, а ступінь оновлення – від 0,1 до 3,1%. Така ситуація потребує визначення шляхів стабілізації фінансового стану підприємств.

Обґрунтовано методику діагностики рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Запропоновано такі етапи діагностики: 1) групування показників; 2) визначення рангів складових груп показників за їх рекомендованими значеннями; 3) розрахунок відповідних адитивних показників; 4) бальна оцінка значень адитивних показників; 5) визначення рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів за матричним методом.

Показники для цілей діагностики поєднано у дві групи (перший етап): показники використання основних засобів та фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівного підприємства.

За показниками першої групи, до яких включено коефіцієнти зносу та оновлення, рівень фондівіддачі й рентабельності основних засобів оцінюється технічний стан, рух та ефективність їх використання. До другої групи показників включено коефіцієнти співвідношення нерозподіленого прибутку та власного капіталу, амортизації та зносу, а також коефіцієнти автономії й поточної ліквідності.

На другому етапі визначено ранги показників за їх рекомендованими значеннями (табл. 2).

Таблиця 2

Рекомендовані значення показників використання основних засобів та фінансового забезпечення їх відтворення

Показники	Значення показників		
	Низьке	Середнє	Високе
Показники використання основних засобів			
Коефіцієнт зносу	0,75-1	0,5-0,74	0,49-0
Коефіцієнт оновлення	0-0,05	0,06-0,1	0,11-0,2
Фондовіддача	0-2	2,1-10	Більше 10
Рентабельність основних засобів	0-0,05	0,05-0,1	Більше 0,1
Показники фінансового забезпечення відтворення основних засобів			
Коефіцієнт капіталізації прибутку	0,01-0,24	0,25-0,65	0,66-1
Коефіцієнт співвідношення амортизації та зносу	0-0,04	0,05-0,07	0,08-0,1
Коефіцієнт автономії	0,01-0,49	0,5-0,69	0,7-1
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,01-1,4	1,5-1,9	Більше 2
Ранг показників	1	2	3

Адитивні показники за одиничними показниками кожної з груп розраховуються на третьому етапі:

Адитивний показник використання основних засобів визначається за формулою:

$$I_{нев} = P_з + P_{он} + P_{фв} + P_{роз}, \quad (1)$$

де $I_{нев}$ – адитивний показник використання основних засобів; $P_з$ – показник зносу основних засобів; $P_{он}$ – показник оновлення основних засобів; $P_{фв}$ – показник фондovіддачі основних засобів; $P_{роз}$ – показник рентабельності основних засобів.

Адитивний показник фінансового забезпечення відтворення основних засобів розраховується таким чином:.

$$I_{фз} = P_{кп} + P_{аз} + P_{ав} + P_{пл}, \quad (2)$$

де $I_{фз}$ – адитивний показник фінансового забезпечення відтворення основних засобів; $P_{кп}$ – показник капіталізації прибутку; $P_{аз}$ – показник співвідношення амортизації до зносу; $P_{ав}$ – показник автономії; $P_{пл}$ – показник поточної ліквідності.

Апробацію методичного підходу проведено на шести вітчизняних машинобудівних підприємствах (табл. 3 і 4).

Таблиця 3

Вихідні дані щодо використання основних засобів машинобудівних підприємств та фінансового забезпечення їх відтворення

Підприємство	$K_з$	$K_{он}$	$K_{фв}$	$K_{роз}$	$K_{кп}$	$K_{аз}$	$K_{ав}$	$K_{пл}$
ПАТ „АвтоКрАЗ”	0,61	0,0	6,98	-1,13	-1,59	0,004	0,05	1,13
ПАТ „Дніпропетровський стрілочний завод”	0,62	0,7	1,89	0,41	0,99	0,04	0,9	10,63
ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод”	0,88	1,1	2,59	0,14	-0,67	0,04	0,16	0,58
ПАТ „Дніпровагонмаш”	0,63	0,7	0,75	-0,91	0,96	0,16	0,96	32,58
ПАТ „Павлоградхіммаш”	0,71	0,6	1,73	0,00	-0,21	0,07	0,15	7,85
ПАТ „Дніпроважмаш”	0,80	2,1	13,02	0,21	0,66	0,05	0,33	1,45

Таблиця 4

Ранги показників машинобудівних підприємств за їх рекомендованими значеннями

Підприємство	$P_з$	$P_{он}$	$P_{фв}$	$P_{роз}$	$I_{нев}$	$P_{кп}$	$P_{аз}$	$P_{ав}$	$P_{пл}$	$I_{фз}$
ПАТ „АвтоКрАЗ”	2	1	2	1	6	1	1	1	1	4
ПАТ „Дніпропетровський стрілочний завод”	2	2	1	3	8	3	1	3	3	10
ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод”	1	1	2	3	7	1	1	1	1	4
ПАТ „Дніпровагонмаш”	2	2	1	1	6	3	3	3	3	12
ПАТ „Павлоградхіммаш”	2	1	1	1	5	1	2	1	3	7
ПАТ „Дніпроважмаш”	1	1	3	3	8	3	2	1	2	8

На четвертому етапі проведено бальну оцінку значень адитивних показників. У разі оцінки в межах від 12 до 9 балів рівень використання основних засобів машинобудівних підприємств та фінансового забезпечення їх відтворення є високим; від 8 до 5 балів – середнім; менше 4 балів – низьким.

За результатами оцінки встановлено, що досліджувані підприємства характеризуються середнім рівнем використання основних засобів. Що стосується фінансового забезпечення відтворення основних засобів, то

ПАТ „Дніпропетровський стрілочний завод” та ПАТ „Днепровагонмаш” мають за цим адитивним показником високий рівень, ПАТ „Павлоградхіммаш” та ПАТ „Дніпроважмаш” – середній, ПАТ „АвтоКрАЗ” та ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод” – низький рівень.

За рівнем адитивних показників в матриці на перетині одержано квадранти, що відображають загальну характеристику фінансового забезпечення відтворення основних засобів та позицію машинобудівних підприємств на момент дослідження (п’ятий етап) – рис. 2.

Згідно з таким підходом і відповідно до рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів у кожному квадранті матриці визначаються заходи щодо оптимізації ситуації.

Адитивний показник використання основних засобів	Рівень	Адитивний показник фінансового забезпечення відтворення основних засобів		
		Низький	Середній	Високий
	Низький	1-й квадрант	2-й квадрант	3-й квадрант
	Середній	4-й квадрант (ПАТ „АвтоКрАЗ” ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод”)	5-й квадрант (ПАТ „Дніпроважмаш” ПАТ „Павлоградхіммаш”)	6-й квадрант (ПАТ „Дніпровагонмаш” ПАТ „Дніпропетровський стрілочний завод”)
Високий	7 квадрант	8 квадрант	9 квадрант	

1-й, 4-й квадранти – стан фінансового забезпечення критичний; 2-й, 3-й, 5-й квадранти – фінансове забезпечення відповідає потребам у відтворенні за умови спрямування коштів на реконструкцію і модернізацію; 6-й квадрант – фінансовий стан дозволяє забезпечувати оновлення основних засобів, у тому числі за рахунок інновацій; 7-й квадрант – недостатньо коштів для відновлення основних засобів через необхідність фінансування поточної діяльності; 8-й, 9-й квадранти – фінансове забезпечення за джерелами відповідає потребам у відтворенні основних засобів.

Рис. 2. Поділ машинобудівних підприємств за рівнем фінансового забезпечення відтворення основних засобів

Запропонований підхід апробовано на підприємствах ПАТ „Дніпропетровський агрегатний завод” і ПАТ „АвтоКрАЗ”. Результатами є оцінка рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів всередині підприємства для виявлення резервів його покращання та порівняльна оцінка кількох підприємств одночасно, що дозволяє менеджменту машинобудівного підприємства ухвалювати управлінські рішення щодо стану фінансового забезпечення, який відповідає потребам відтворення основних засобів.

У третьому розділі „Удосконалення механізму управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств” сформовано інформаційні потоки бізнес-процесів машинобудівного підприємства; удосконалено механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів; встановлено послідовність управлінських дій.

Аргументовано положення, згідно з яким забезпеченість інформацією процесів відтворення основних засобів машинобудівних підприємств є основою

для розрахунку обсягів фінансового забезпечення цих процесів з урахуванням ступеня ризиків.

У роботі розроблено систему інформаційних потоків управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств машинобудування за синтезом його складових: збору, накопичення, збереження та аналізу інформації, а також використання отриманих даних для прийняття управлінських рішень стосовно пріоритетів спрямування коштів за ступенем важливості об'єктів основних засобів для діяльності машинобудівного підприємства (рис. 3).

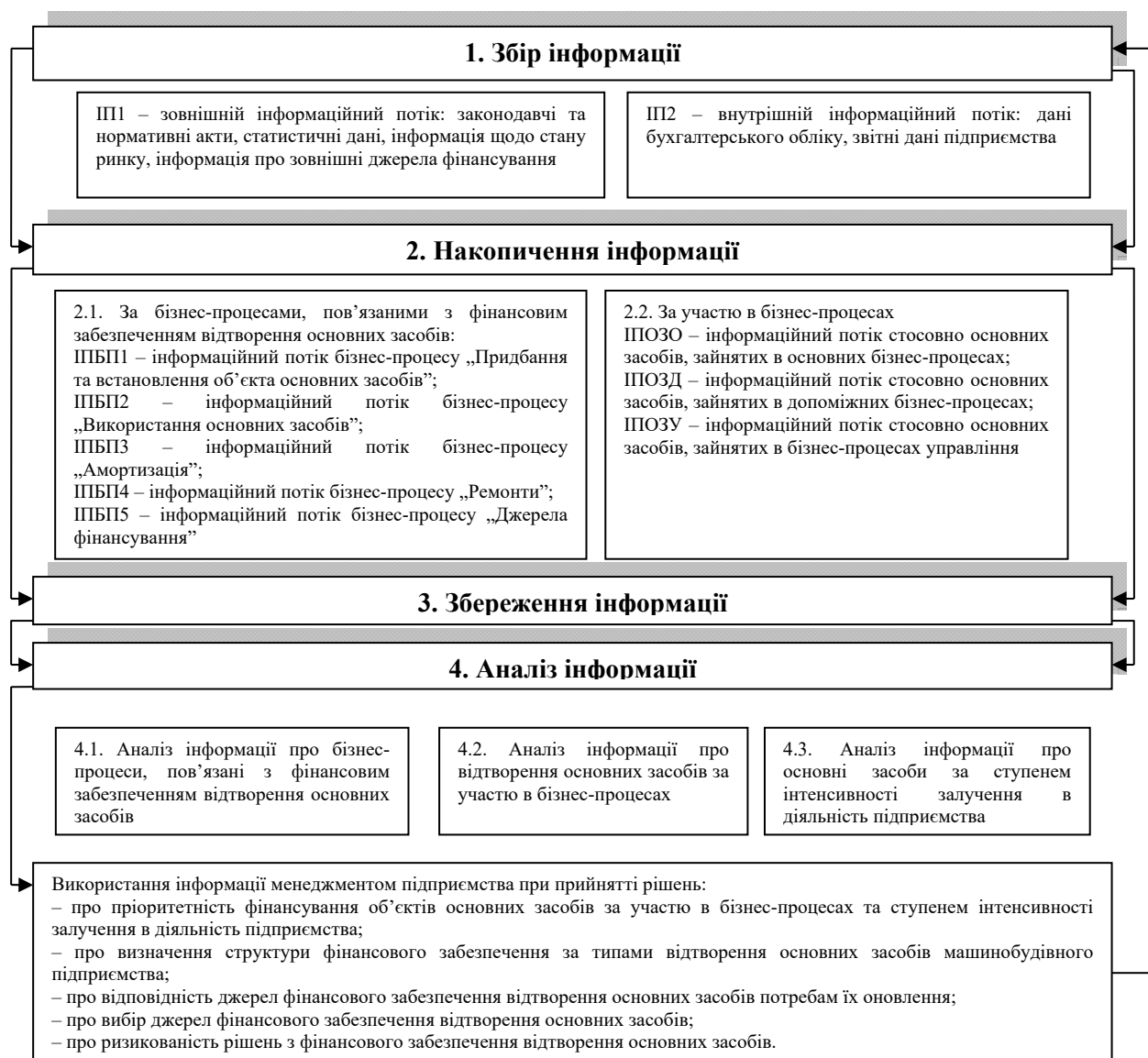

Рис. 3. Система інформаційних потоків управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств

У зв'язку з цим для вирішення завдань управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств конкретизовано процедуру, в якій виділено п'ять взаємопов'язаних блоків: інформаційний блок; блок оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів; блок планування; блок виявлення ризиків; блок прийняття

рішень. За даними інформаційного блоку забезпечується структурування та аналіз інформації в розрізі бізнес-процесів, пов'язаних з фінансовим забезпеченням основних засобів. У блоці оцінки фінансового забезпечення відтворення основних засобів узагальнено результати діагностики його рівня, а блок планування забезпечує узгоджені параметри, які характеризують потребу у фінансовому забезпеченні відтворення основних засобів машинобудівних підприємств. Блок виявлення ризиків обґрунтовує можливість їх настання в процесі акумулювання фінансових ресурсів, у виробничій діяльності машинобудівних підприємств та в управлінні фінансовим забезпеченням відтворення їх основних засобів. Щодо блоку прийняття рішень встановлюються вихідні дані стосовно типів і видів відтворення основних засобів, пріоритетності фінансування відтворення окремих об'єктів основних засобів та формування структури їх фінансового забезпечення.

На цій підставі удосконалено механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств, у складі елементів якого виділено формування інформаційних потоків та виявлення ризиків, пов'язаних з цим процесом (рис. 4).

На підставі оцінки виявлених ризиків менеджмент машинобудівного підприємства отримує інформацію щодо ймовірного відхилення фінансового забезпечення (за обсягами і термінами) від розрахованих потреб. Це стає підґрунтям коригування вихідних рішень щодо складу та структури джерел фінансування. Для оцінки ризиків використано базовий статистичний метод як найбільш зручний та доцільний для запобігання ризиковим ситуаціям.

Реалізація механізму управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів, в якому конкретизовано послідовність дій через визначення місця, ролі, мети, завдання, стратегічної позиції машинобудівного підприємства і відповідне інструментальне забезпечення, дає змогу визначати шляхи інтенсивного або екстенсивного розвитку. Саме у можливості їх вибору полягає очікувана ефективність механізму.

За інтенсивного розвитку основними є інвестиційний та інноваційний напрями. При цьому за рахунок власних та залучених коштів забезпечуються традиційні форми розширеного відтворення основних засобів: модернізація, технічне переозброєння, реконструкція й розширення діючих об'єктів. У разі фінансових можливостей для інноваційного розвитку розширене відтворення основних засобів включає впровадження інновацій. За екстенсивного розвитку за рахунок амортизаційної, податкової, облікової політики відбувається оптимізація наявних основних засобів та акумулювання коштів на заміну і ремонт основних засобів машинобудівних підприємств.

Таким чином, реалізація методичних і прикладних засад фінансового забезпечення відтворення основних засобів дозволяє виділити для окремого машинобудівного підприємства мотиваційні механізми щодо обґрунтування прийнятних типів, видів і джерел відтворення.

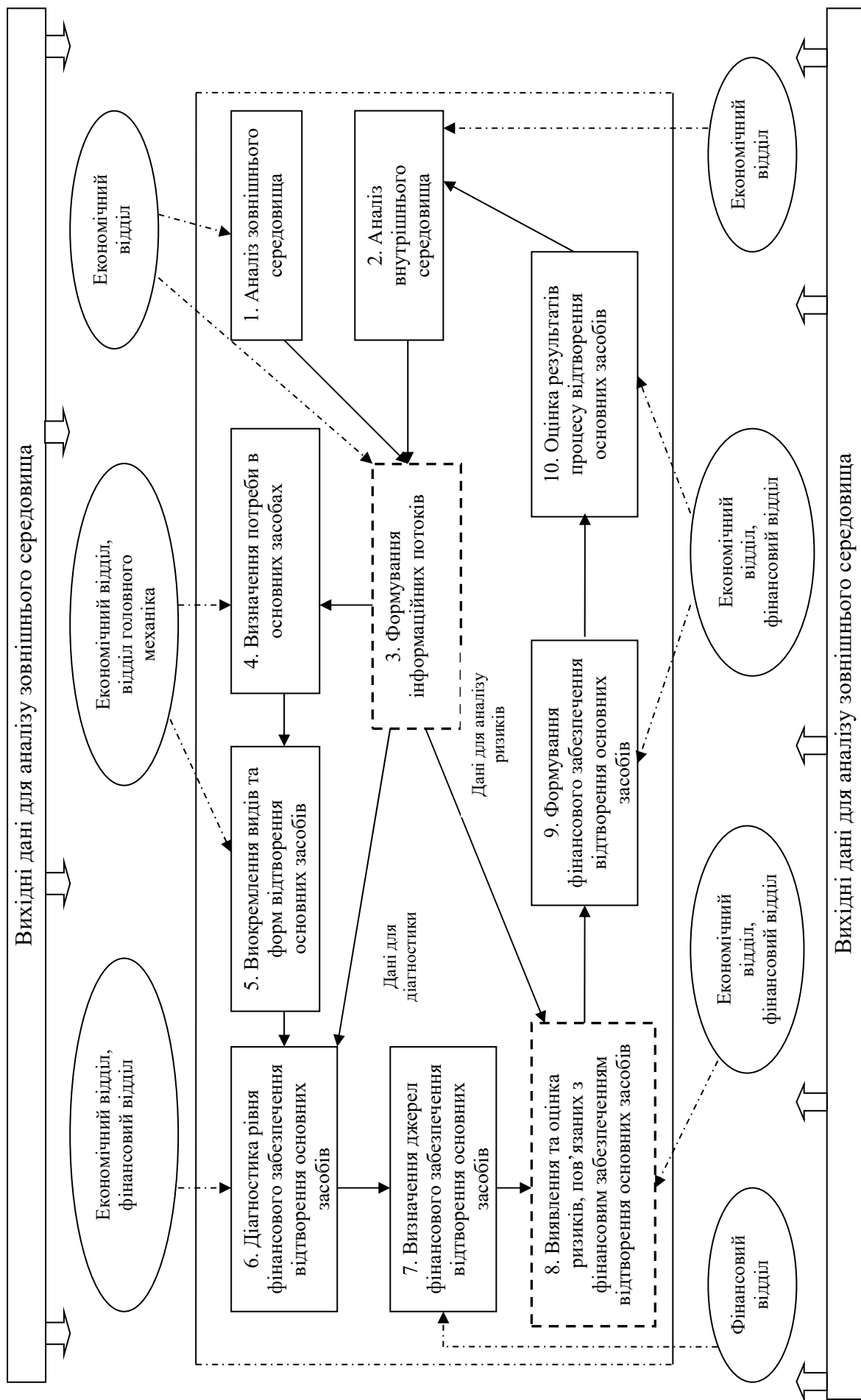

Рис. 4. Декомпозиція механізму управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне наукове завдання розвитку теоретично-методичних засад й розробки практичних рекомендацій щодо управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств. Результати дослідження дозволили сформулювати такі висновки:

1. Узагальнення підходів щодо управління основними засобами дало змогу поглибити сутність поняття „фінансове забезпечення відтворення основних засобів” на машинобудівному підприємстві в частині визначення його координуючої ролі щодо встановлення величини грошових коштів для окремих бізнес-процесів, що дозволяє виокремлювати пріоритетність використання фінансових ресурсів за важливістю процесів. Управління досліджуваним процесом розглядається як система управлінських дій, які за джерелами фінансування в умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища забезпечують здійснення пошуку грошових коштів для відтворення основних засобів та запобігання ризику їх використання.

2. З метою формування підґрунтя для визначення обсягів фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівного підприємства удосконалено їх класифікацію з доповненням такими ознаками: за участю в бізнес-процесах (основних, допоміжних, управління) та ступенем інтенсивності залучення до діяльності (від одного до декількох бізнес-процесів). Це дозволяє виконувати завдання фінансового забезпечення відтворення основних засобів з врахуванням вимог процесного підходу до управління. Виділено як найбільш доцільні джерела фінансування відтворення основних засобів на підприємствах машинобудування: за способами формування й напрямками використання. Внутрішні джерела фінансування є основними, що призводить до підвищення їх ролі у фінансовому забезпеченні відтворення основних засобів.

3. Встановлено, що особливості розвитку машинобудівних підприємств формуються під впливом факторів зовнішнього середовища, зокрема фінансове забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств суттєво залежить від рівня монетизації економіки України й інвестиційного клімату. Серед факторів виділено: високу вартість фінансових ресурсів; значну облікову ставку Національного банку України; зниження її значення як інструменту монетарної політики; недостатність у банків грошей, що можуть бути джерелом кредитування інвестицій в основні засоби тощо. Врахування цих факторів дозволяє при формуванні структури джерел відтворення основних засобів запобігати нестачі коштів.

4. Проведено діагностику рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств за п'ятьма етапами: групування показників; визначення рангів складових груп показників за їх рекомендованими значеннями; розрахунок відповідних адитивних показників; бальна оцінка значень адитивних показників; визначення рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів за матричним методом. Для проведення аналізу залучено дві групи показників: використання основних засобів та фінансового забезпечення їх відтворення. За адитивними узагальнюючими показниками в квадрантах матриці отримано рівні фінансового забезпечення: низький, середній та високий. Результатом діагностування є встановлення відповідності фінансових можливостей

машинобудівного підприємства та потреб відтворення основних засобів. Апробація на вітчизняних машинобудівних підприємствах показала, що за рівнем фінансового забезпечення відтворення основних підприємства вони знаходяться в квадрантах, які підтверджують їх неспроможність у повному обсязі фінансово забезпечити відтворення основних засобів та відповідну матеріально-технічну базу.

5. Визначено, що інформаційні потоки управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства пов'язані зі збором, накопиченням, збереженням й аналізом даних за окремими бізнес-процесами. Це дозволяє встановити пріоритети розподілу й використання коштів за ступенем важливості об'єкта основних засобів та інтенсивності його залучення до діяльності машинобудівного підприємства.

6. Удосконалено механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств, де виділено два додаткові елементи: формування інформаційних потоків та виявлення ризиків, пов'язаних з фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів, визначенням його джерел та ймовірністю нерівномірності надходжень грошових коштів для розвитку матеріально-технічної бази. Це дозволяє ухвалювати управлінські рішення щодо фінансового забезпечення відтворення основних засобів за рахунок обґрунтованої спрямованості джерел фінансування за прийняттого рівня ризиків.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Євтушенко О.А. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів в Україні / О.А. Євтушенко // Культура народів Причорномор'я: зб. наук. праць. – 2009. – № 171. – С. 127–129.
2. Євтушенко О.А. Власні джерела фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємств / О.А. Євтушенко // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – 2010. – Вип. 25. – С. 216–219.
3. Євтушенко О.А. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №2, – Т. 2 – С. 39–42.
4. Євтушенко О.А. Система показників оцінки відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна: зб. наук. праць. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – №35. – С. 128–131.
5. Євтушенко О.А. Вплив монетизації економіки на інвестиції в основний капітал в Україні / О.А. Євтушенко // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – №1 (5), – Т. 2 – С. 119–124.
6. Зборовська О.М. Механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств / О.М. Зборовська, О.А. Євтушенко // Європейський вектор економічного розвитку. – 2016. – №2 (21). – С. 65–73. *Особистий внесок полягає в обґрунтуванні додаткових елементів механізму.*

Статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

7. Євтушенко О.А. Теоретичні аспекти управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємства / О.А. Євтушенко //

Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2013. – №1 (6), – Т. 2 – С. 124–128¹.

8. Євтушенко О.А. Урахування потреб процесно-орієнтованого управління в класифікації основних засобів підприємства / О.А. Євтушенко // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. – №31 (14). – С. 79–85².

9. Євтушенко О.А. Інформаційне забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства / О.Є. Євтушенко // Європейський вектор економічного розвитку. – 2015. – №1 (18). – С. 84–91³.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Євтушенко О.А. Амортизаційні відрахування як джерело фінансування відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Фінанси України: тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2008 р., Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – Т. 3. – С. 46–48.

11. Євтушенко О.А. Кошти іноземних інвесторів як джерело фінансування інвестицій в основний капітал України / О.А. Євтушенко // Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании'2009: тезисы докладов Международной научно-практической конференции, 21–28 декабря 2009 р., Экономика. – Одесский национальный морской университет. – Одесса: Черноморье, 2009. – Т. 10. – С. 25–26.

12. Євтушенко О.А. Управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств в умовах нестабільної економіки / О.А. Євтушенко // Формування практичних компетенції у майбутніх фінансистів: досвід співпраці ВНЗ та працедавців України: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 21–28 грудня 2009 р., Дніпропетровський університет економіки та права. – Д.: ДУЕП, 2010. – С. 30–31.

13. Євтушенко О.А. Теоретичні аспекти оцінки відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю і контексті сучасних концепцій управління: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 28–29 квітня 2011 р., Львівська комерційна академія. – Львів: ЛКА, 2011. – С. 166–168.

14. Євтушенко О.А. Вплив Податкового кодексу України на формування власних джерел фінансування відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Інноваційні процеси у фінансово-кредитній сфері: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 14–15 квітня 2011 р., Київський національний торговельно-економічний університет. – К.: КНТЕУ, 2011. – С. 182–183.

15. Євтушенко О.А. Інструментарій процесно-орієнтованого управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємств / О.А. Євтушенко // Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 7–8

¹ Міжнародні наукометричні бази даних: Index Copernicus.

² Міжнародні наукометричні бази даних: Index Copernicus.

³ Міжнародні наукометричні бази даних: Index Copernicus.

листопада 2012 р., Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2012. – С. 150–152.

16. Євтушенко О.А. Контролінг як інструмент процесно-орієнтованого управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів підприємства / О.А. Євтушенко // Модернізація та суспільний розвиток економіки країни: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 січня 2013 р., / Наукове об'єднання „Economics”. – Сімферополь: НО „Economics”, 2013. – С. 44–45.

17. Євтушенко О.А. Проблеми впровадження процесно-орієнтованого підходу управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Проблеми та шляхи удосконалення економіки України: тези доповідей XXII Міжнародної науково-практичної конференції, 1–2 лютого 2013 р., Громадська організація „Львівська економічна фундація”. – Львів: ЛЕФ, 2013. – С. 78–79.

18. Євтушенко О.А. Проблеми відтворення основних засобів машинобудівних підприємств України / О.А. Євтушенко // Сучасні тенденції забезпечення ефективності економіки держави: тези доповідей XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, 8–9 лютого 2013 р., Аналітичний центр „Нова економіка”. – Київ: Аналітичний центр „Нова економіка”, – 2013. – С. 55–56.

19. Євтушенко О.А. Етапи формування механізму управління відтворенням основних засобів підприємства / О.А. Євтушенко // Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 5 листопада 2013 р., Університет імені Альфреда Нобеля – Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – С. 135–136.

20. Євтушенко О.А. Підходи к управленію фінансовим забезпеченням виробництва основних засобів підприємств / О.А. Євтушенко / Объединение экономистов и правоведов – ключ к новому этапу развития: материалы Международного научно-практического конгресса, 29 ноября 2013 г. – Берн, Швейцария: Международное научное объединение экономистов „Консилиум”, 2013. – С. 239–241.

21. Євтушенко О.А. Удосконалення інформаційного забезпечення фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівного підприємства / О.А. Євтушенко / Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24 березня 2015 р., Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ: університет імені Альфреда Нобеля, 2015. – С. 20–22.

22. Євтушенко О.А. Принципи побудови системи показників управління процесами відтворення основних засобів підприємства / О.А. Євтушенко / Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 10 листопада 2016 р., Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. – Полтава: ПолНТУ, 2016. – С. 332–334.

АНОТАЦІЯ

Євтушенко О.А. Управление фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Вищий навчальний заклад „Університет імені Альфреда Нобеля”. – Дніпро, 2017.

У дисертації наведено результати вирішення науково-прикладного завдання щодо удосконалення управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів машинобудівних підприємств.

Уточнено поняття фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств та управління ним. Удосконалено класифікацію основних засобів через доповнення таких ознак: за участю в бізнес-процесах та за ступенем інтенсивності залучення в діяльність підприємства.

Розширено склад факторів зовнішнього середовища, що впливають на структуру фінансового забезпечення відтворення основних засобів машинобудівних підприємств за рахунок виділення рівня монетизації економіки та інвестиційного клімату в Україні. Виділено джерела фінансування відтворення основних засобів за способами формування й напрямками використання.

Удосконалено методичний підхід до діагностики рівня фінансового забезпечення відтворення основних засобів на машинобудівних підприємствах шляхом застосування двох груп показників (використання основних засобів та фінансового забезпечення їх відтворення) і виокремлення п'яти взаємопов'язаних етапів.

Розвинуто підходи до формування інформаційних потоків бізнес-процесів машинобудівних підприємств з метою встановлення відповідності їх інформаційного наповнення потребам менеджменту підприємств. Удосконалено механізм управління фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів за допомогою введення таких елементів: формування інформаційних потоків та виявлення ризиків, пов'язаних з відтворювальними процесами.

Ключові слова: управління, машинобудівне підприємство, основні засоби, відтворення, фінансове забезпечення, джерела, фактори.

АННОТАЦИЯ

Евтушенко О.А. Управление финансовым обеспечением воспроизводства основных средств машиностроительных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Высшее учебное заведение „Университет имени Альфреда Нобеля”. – Днипро, 2017.

В диссертации приведены результаты решения научно-прикладной задачи по совершенствованию управления финансовым обеспечением воспроизводства основных средств машиностроительных предприятий.

Уточнены определения понятий „финансовое обеспечение воспроизводства основных средств” машиностроительных предприятий и управление ним. Управление

финансовым обеспечением воспроизводства основных средств машиностроительного предприятия рассматривается как система управленческих действий по формированию необходимой величины денежных средств для воспроизводства основных средств с определением источников финансирования с учетом изменчивости внешней и внутренней среды и пределов приемлемого уровня риска.

Усовершенствована классификация основных средств за счет введения следующих дополнительных признаков: по участию в бизнес-процессах и по степени интенсивности привлечения в деятельность предприятия. По первому признаку выделены виды основных средств, задействованных в основных, вспомогательных процессах и процессах управления. По второму признаку выделены основные средства, используемые в одном, двух, трех и более процессах. Это позволяет сформировать основу для определения объемов финансового обеспечения воспроизводства основных средств машиностроительных предприятий по структуризации бизнес-процессов и определить приоритетность осуществления соответствующих мероприятий.

Уточнен состав факторов внешней среды, влияющих на структуру финансового обеспечения воспроизводства основных средств машиностроительных предприятий. Выделены факторы: уровень монетизации экономики и инвестиционный климат в Украине. Учет влияния указанных факторов позволяет разграничивать источники воспроизводства основных средств и их соотношение с целью предупреждения недостатка финансовых ресурсов для проведения соответствующих воспроизводственных процессов.

Предложен методический подход к диагностике уровня финансового обеспечения воспроизводства основных средств на машиностроительных предприятиях, в котором для оценки задействованы две группы показателей (использования основных средств и финансового обеспечения их воспроизводства) и выделены пять взаимосвязанных этапов: группировка показателей; определение рангов составляющих групп показателей по их рекомендованным значениям; расчет соответствующих аддитивных показателей; балльная оценка значений аддитивных показателей; определение уровня финансового обеспечения воспроизводства основных средств матричным методом. В результате по квадрантам матрицы определяется уровень финансового обеспечения (низкий, средний, высокий). Это позволяет устанавливать соответствие финансового обеспечения потребностям воспроизводства основных средств машиностроительного предприятия.

Сформированы информационные потоки бизнес-процессов машиностроительных предприятий, связанные со сбором, накоплением, сохранением, анализом и обработкой данных по отдельным бизнес-процессам, определяющие финансовое обеспечение воспроизводства основных средств. Установление соответствия информационного наполнения потребностям менеджмента предприятий позволяет принимать решения по управлению воспроизводством основных средств благодаря детализации направлений денежных средств на его осуществление.

Усовершенствован механизм управления финансовым обеспечением воспроизводства основных средств машиностроительных предприятий путем введения дополнительных элементов: формирование информационных потоков и

выявления рисков, связанных с формированием его источников и вероятностью неравномерности поступлений денежных средств для развития материально-технической базы. Это позволяет определять направление средств по видам воспроизводства в соответствии с определенными бизнес-процессами в зависимости от необходимости проведения мероприятия или возможности отсрочки выполнения работ и предотвращения рискованности вложения средств в воспроизводство основных средств.

Ключевые слова: управление, машиностроительное предприятие, основные средства, воспроизводство, финансовое обеспечение, источники, факторы.

SUMMARY

Yevtushenko O.A. Management of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises. – Manuscript.

The thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences in the speciality 08.00.04 – Economics and Enterprise Management (by the types of economic activity) – Higher Educational Institution Alfred Nobel University. – Dnipro, 2017.

The thesis provides a solution to the scientific and applied task on improving the management of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises.

The notion of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises and its management has been specified. The classification of fixed assets has been improved by extending their attributes with the addition of participation in business processes. Such division has become a basis for defining the amount of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises by the structuring of business processes.

The set of the factors of external environment influencing the structure of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises has been extended by determining the level of monetization of the economy and investment climate in Ukraine. The sources of funds for financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises have been defined by the ways of formation and directions of use.

The methodical approach to diagnostics of the level of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises has been updated by involvement of two groups of indicators (use of fixed assets and financial provision of their recovery) and defining five interconnected stages.

The ways of forming the information flows in business processes of machine-building enterprises have been developed anticipating determination of business processes associated with financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises and ensuring compliance of their information content with the enterprise management needs.

The mechanism of management of financial provision of recovery in fixed assets of machine-building enterprises has been improved by introducing additional components like forming the information flows and identifying risks connected with formation of the sources and likelihood of irregularity of cash inflows.

Key words: management, machine-building enterprise, fixed assets, recovery, financial provision, sources, factors.

Наукове видання

ЄВТУШЕНКО ОЛЬГА АНАТОЛІЇВНА

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВІДТВОРЕННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 25.05.2017 р.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Оперативна поліграфія.
Ум.-др. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,93 . Тираж 120 пр. Зам. №

Відруковано